

Francia beszámoló egy magyar királyi menyegzőről.

Az Árpád- és vegyesházi magyar királynék majdnem mind külföldi származásúak, németek, görögök, olaszok, oroszok, lengyelek stb. voltak. Őt királyunknak pedig francia eredetű volt a felesége.

Ezek az idegen országokból hozzánk került királynék a magyar művelődés történetében kétségkívül játszottak némi, ma nehezen megállapítható szerepet. Tudjuk, hogy rendszerint nagy kísérettel érkeztek hazánkba. Külföldi nemesurak, udvarhölgyek, komornák, íródeákok, mesteremberek jöttek velük, vagyis mindenféle rangú és foglalkozású férfiak és nők, akikből a középkorban egy királyné udvara állott. Egy részük visszament hazájába, a többiek itt maradtak, hogy a királyné az új környezetben hamarabb megszokják és honfitársaitól körülvéve ne érezze magát hontalannak.

Az így hazánkban megtelepedett németek, franciák, olaszok stb. új szokásokat, divatokat, szórakozásokat, életformákat honosítottak meg nálunk, melyek azután az udvarból kiindulva a nemesség körében is gyökeret vertek.

Első francia családból való királynénk Kálmán király felesége, Buzilla, a francia-normann Roger szicíliai fejedelem leánya, aki 300 lovag kíséretében 1097-ben érkezett meg Biogradba (Zara vecchia), ahol Vinkur ispán vezetése alatt 5000 főnyi fegyveres díszküldöttség várta. E házasság, melyet Raymond toulouse-i gróf közvetített, véget vetett a Kálmán és Roger közti háborúnak.

Kálmán és Buzilla fia, II. István király szintén francia-normann nőt vett feleségül, Róbert capuai fejedelem leányát.

III. Béla mindkét neje francia származású volt. Az első Anna vagy Ágnes Renaud de Châtillon antiochiai fejedelem leánya, Imre és II. András király anyja, egy művelt, lelkés, tevékeny nő, aki a konstantinápolyi udvarban nevelkedett s mint magyar királyné a főúri hölgyek kiművelése terén szerzett érdemeket. III. Béla második neje Margit, VII. Lajos francia király leánya, akinek első férje az angol trónörökös, II. Henrik király hasonló nevű fia volt. Ennek halála után III. Bélával kötött házasságáig Margit bátyjának, II. Fülöp Ágostnak udvarában élt. 1186-ban érkezett hazánkba Kökényes és Renold magyar főurakkal s nagyszámú kísérettel. Férje halála után Palesztinába zarándokolt és ott halt meg.

II. Andrásnak második neje Jolán, Pierre de Courtenay kelet-római latin császár leánya volt, akinek nevéhez fűződik az aradi templom építésének befejezése.

V. László király számára VII. Károly francia király Madeleine nevű leánya volt nőül kismemelve. E terv kivétele céljából 1457. december havában 500 tagú küldöttség jelent meg Tours-ban, élén Várdai István kalocsai érsekkel. A francia király beleegyezett a házasságba, nem

lett azonban semmi sem belőle, mert V. László pestis vagy mérgezés következtében csakhamar meghalt.

Az utolsó francia származású magyar királyné II. Ulászló felesége Anna, Gaston de Foix candale-i gróf leánya volt, aki mint XII. Lajos kiváló hitvesének, bretagne-i Annának kedvenc unokahúga a királyi udvarban nevelkedett. Annának Franciaországból hazánkba való utazásáról s menyegzőjéről részletesen beszámolt a francia küldöttség egy tollforgató tagja, Pierre Choque de Bretagne és pedig úrnőjének, bretagne-i Annának megbízásából.

Choque Anna francia királyné első heroldja, majd címer-királya volt, tehát fontos személyiség, afféle udvarmester, kinek feladata volt az udvari szertartásoknak, ünnepélyeknek, lovagi tornáknak rendezése s a lovagképeség ellenőrzése és aki hivatalos öltönyein úrnője színeit viselte.

Choque üres óráiban irodalommal, versírással is foglalkozott. Ezzel is kedvében akart jární úrnőjének, aki pártolta az irodalmat s a művészeteket és szívesen látta maga körül a költőket. Két munkája maradt reánk. Az egyik egy latin eposznak francia fordítása, mely egy francia hajónak a XII. Lajos, Velence s a rhodosi lovagrend által megindított, 1501-iki balsikerű kereszties háborúban történt elpusztulásáról szól. Másik. értékesebb műve bretagne-i Anna temetésének leírása közbeszótt költeményekkel. Mint költő, Choque követte a divatot, utánozta a *grand rhétoriqueur*-öket, ezeket az érzés- és gondolatszegény, mesterkélts versfaragókat, akiknek műveiben a XV. század folyamán a francia költészet olyan mélyre sülyedt.

Reánk, magyarokra nézve annál érdekesebb Choque-nak az a beszámolója, amelyben Anna magyar királyné utazását, hazánkban való fogadtatását és az esküvői, koronázási s lakodalmi szertartásokat és ünnepélyeket írja le. Részletességénél és megbízhatóságánál fogva ez a beszámoló művelődéstörténeti kútfő-számba megy s a legterjedelmesebb leírás, amely hazánkról középkori francia író tollából ránk maradt. E munkával Choque nem vágyott költői babérokra, de egyszerűen és híven elmondja benne, amit látott és tapasztalt Magyarországon.

Ulászló és Anna házasságának terve Franciaországban vetődött fel. XII. Lajos, aki 1498 tavaszán lépett trónra, a török birodalom hatalmának megtörésével szeretett volna a kereszténységnek szolgálatot tenni és ily módon Európában vezető állásra szert tenni. E törekvését buzgón támogatta okos, széles látókörű felesége, bretagne-i Anna, aki jámbor keresztény nő léteére nagy aggodalommal nézte a töröknek a keresztény Európában való térfoglalását. Keleti politikájának sikere érdekében XII. Lajos kívánatosnak látta Magyarország közreműködését. E célból 1500-ban két tanácsosát, Valérien de Senlist és Macé (Matthieu) Toustaint a francia-magyar-lengyel szövetség megkötése ügyében hazánkba küldötte. Egy francia krónikaíró, Jean d'Auton útirányukat is közli. Zengben kötöttek ki, onnan Brinjen, Modruson, Zágrábon, Kaproncán át Zákánynál értek magyar földre, azután Somogyváron, Kenesén át Székesfehérvárra, hol a francia krónikaíró szerint „egy szőnyegekkel borított s a francia címerrel (t. i. Anjou-lilomokkal) díszített kápolna van, ... abban mindennap ünnepi misét

mondanak, melynek nagyszerűségét sok énekes emeli". Székesfehérvárról Budára mentek, ahol Ulászló nagyszerű fogadtatásban részesítette őket. Július 14-én megtörtént a szövetség aláírása s a francia követek 16-án ismét Velencén keresztül visszautaztak Franciaországba. A szövetség megerősítése céljából XII. Lajos egy francia hercegnőt feleségül ajánlott fel Ulászlónak s egyidejűleg lépéseket tett a Szentszékenél Ulászló Mátyás özvegyével, Beatrixszal kötött házasságának érvénytelenítése tárgyában, amit Velence is támogatott s ami azután meg is történt.

A Budán megkezdett tárgyalások folytatása végett 1500. július 30-án Ulászló egy György nevű cseh nemeset küldött Franciaországba, aki december közepén elhozta magával XII. Lajos két unokahúgának, a candale-i gróf leányainak: Annának és Germaine-nek arcképét. Ulászló választása az előbbire esett, a másik Ferdinánd spanyol király felesége lett. A házasság megkötése céljából Ulászló 1501 őszén Franciaországba ismét követséget küldött, amely a már említett cseh nemesen kívül Bácskai Miklós nyitrai püspökből és Telegdi István tanácsosból állott, akik az előző évben a francia-magyar-lengyel szövetség ügyében már jártak a francia udvarban. A követséget XII. Lajos Bloisban fogadta. Ott a szövetséget ratifikálták, Telegdi Ulászló nevében Foix Annát *per procura* nőül vette s őt ez időtől fogva Magyarország királynőjének tekintették. Annának nem volt kedvére a házasság, mert egy francia nemesbe volt szerelmes, „kinek szíve a gvásztól és hűtől majdnem meghasadt" s egy távoli ország nála jóval idősebb, 45 éves, ismeretlen királya helyett inkább ahhoz ment volna feleségül, de nem volt más választása, mint teljesíteni XII. Lajos akaratát.

A küldöttségnek, mely Magyarországba elkísérte és 1502. június havában kelt útra Blois-ból Guerches herceggel, XII. Lajos követével az élén, mintegy 600 tagja volt: főurak, köztük Anna fivére, udvari dámák, nagyszámú udvari személyzet, katonaság s velük magyar kiküldöttek. A küldöttség Lyonon és Grenoble-on át Észak-Olaszországba érkezett, melynek városaiban, különösen Velencében, nagy ünnepeltesben volt részük. Felizzano városkában a küldöttség egyes tagjai búcsút vettek a „mindenkitől szeretett és mindenkitől sajnált magyar királynétól" és visszafordultak. A búcsulakoma végén Jean d'Auton verset nyújtott át neki, melynek első versszaka így hangzik:

*„Elle s'en va, François, a cette fois,
Celle royne de Hongrye, Anne de Foix,
Qui, des le temps de sa premiere enfance,
A faict honneur au royaume de France,
Comme avez peu cognoistre mainctes foys!
Petitz et grans, voire princes et Roys,
La regretent et pleurent a desroys;
Mais il n'y fault plus avoir d'esperence!
Elle s'en va".**

* „Franciák, ezúttal távozik Foix Anna, Magyarország királynéja, aki kora gyermekégtől fogva becsületére vált a francia királyságnak, miként azt nem egyszer volt alkalmatok megismerni! Kicsinyek és nagyok, sőt hercegek és királyok is, sajnálják és forró szívvel siratják; de nem kell többé már benne reménykednünk, távozik.“

A társaság augusztus 21-én Velencében 15 gályán útra kél és két napi hajózás után Zenggbe érkezik, hol Lónyai Albert várkapitány, Korvin János horvát-szlavon bán, Frangepán Bernát, Ujlaki Lőrinc s mintegy 7—8 ezer főnyi, magyar nemesekből és katonákból álló küldöttség fogadja. Amerre a menet a kikötőtől a várig, ahol a királyné megszállt, elhaladt, az utcák lombokkal és képekkel voltak feldíszítve. Több helyen ékes, aranybetűs felíratok voltak láthatók e latin szöveggel: *Expectata venis*. Modrusban Frangepán Bernát fogadta a királynét, Zágrábban pedig Lukács püspök, aki 300 főnyi bandériummal eléje ment, azután a papság tisztelgése után a püspöki palotában látta vendégül. Zágrábban fáradalmi kipihenése végett Anna két napot töltött. Azután Kaproncán át folytatta útját egészen a Dráváig. A Dráva partjánál Perényi Imre nádor várta magyar urak és hölgyek társaságában, majd Anna díszes hajón átkelt a Dráván. Zákánynál a nádor átnyújtotta neki a király levelét s üdvözlő beszédet intézett hozzá, melyet francia nyelven tolmácsoltak.

E Dráva-menti fogadtatás alkalmával a francia hérold legjobban megcsodálja azt a három csodaszép hintót, melyeket ez alkalommal Ulászló nevében Annának és udvarhölgyeinek ajándékként felajánlottak s melyekben azok az utat a Drávától Székesfehérvárig megtették. Mindegyikbe nyolc, más-más színű pompás paripa volt befogva, melyeket a király különböző országainak címerei s aranyozott pusztóból való nyerges és párnák ékesítettek. Négy másik gazdagon aranyozott hintóban a magyar dámák ültek. A hét hintót több ezer főnyi lovas kíséret követte Zákánytól Székesfehérvárig, ahova szeptember 27-én érkeztek meg.

Útirányukat nem ismerjük. Vagy a régi római utat követték, mely Kanizsán, Keszthelyen, Tapolcán és Veszprémen át vezetett, vagy, miként 1500-ban a két francia követ, átvágtak Somogyvármegyén és Somogyvár s Kőröshegy érintésével a Balaton déli partján mentek. A Balaton mindenestre útba ejtették, mert Choque megemlékezik róla.

Székesfehérvártól egy félmérföldre az országút mentén várta Annát Ulászló fivérének, Zsigmond oppelni és glogau hercegnek, a pápai követnek, Bakócz Tamás esztergomi primásnak s más egyházi és világi előkelőségeknek, valamint külföldi követeknek társaságában. A királyné kíséretében ott volt Ujlaki Lőrinc, Bácskai Miklós nyitrai püspök, Guerche herceg és egyéb francia férfiak, valamint francia és magyar hölgyek. Choque maga is részt vett a menetben mint hérold, ruháján Bretagne címerével. Részletesen leírja, hogy ment végbe Ulászló és Anna első találkozása. Ulászló és kísérei Annát a mezőn kifeszített sátrakban várták egy szép, derűs, őszi napon. Anna arannyal hímzett és cobolyprémmel bélelt fehér selyem ruhába volt öltözve. Ulászló sötét vörös bársonyruhát hordott, fején színjátászó selyem-föveggel. A király sátra elé hatvan öl hosszú és nyolc öl széles szőnyeg volt a földre terítve. Mikor Anna kíséretével e szőnyegre lépett, a király kijött sátrából s kíséretével a szőnyeg közepéig eléje ment jegyesének, aki háromszor letérdelt. Ott történt a bemutatkozás, mely alatt Anna „elveszítette a színét.” Ezután a király s Magyarország nevében az esztergomi primás üdvözlő beszédet intézett hozzá, melyre Anna vá-

laszolt. Francia nyelvű válaszát a primás öccse, Ferenc győri püspök tolmácsolta latinul.

E találkozás után Ulászló és Anna több mint négyezer főnyi lovas kísérettel bevonult Székesfehérvárra. A kíséretben egy díszes ruhájú zsidó küdöttség is résztvett. A város kapujában a királyi párt nagyszerű egyházi díszben a papság fogadta. A kapuk előtt „az ország szokása szerint lovagi tornákat vívtak“, melyekben egy lovas súlyosan megsebesült. A menet rövid hálaadásra betért a Boldogasszony-székesegyházba, majd a király a főurakkal együtt a királynét szállására kísérte. Két nap múlva, szeptember 29-én megtörtént azután Anna esküvéje és koronázása, melyre ötszáz tagú bandérium hozta el a szent koronát Visegrádról. Choque e nagyszerű ünnepélyt is pontosan leírja. Bakócz Tamás mondta a misét nyolc püspök segédkezése mellett. A főoltár igen gazdagon fel volt díszítve. Choque mintegy hatvan ezüst szobrot számlált meg rajta, melyek szent királyokat, püspököket s vértanúkat ábrázoltak, köztük egyesek ereklyetartóul is szolgáltak. Először volt az esküvő, azután a királyné koronázása. Koronázás előtt a primás megkérdezte a jelenlevő főuraktól, hogy vajjon van-e köztük valaki, aki a koronázást ellenzi. Azok egyhangúlag kiáltották: *coronetur*. Mikor a koronázásnak vége volt, a királynét fején a koronával, jobb kezében a joggal, balkezeiben az országalmával visszakísérték ülőhelyére. A mise végeztével a királyné leeresztett hajjal és megkoronázva ment szállására, a jogart és az országalmát úgy vitték előtte s a király előtt.

Annán a szertartás alatt cobolyprémmel bélelt, violaszínű selyemruha s ugyanolyan színű főkötő volt. Minden magyar elismerte, hogy „szép nő és a szépsége megnövekedett, mikor megkoronázták.“ A koronázást pompás ebéd követte. A hosszú asztalnak csak egyik szélén s a két végén voltak terítékek. Még azt is feljegyezte Choque, hogy milyen sorrendben ültek a vendégek az asztalnál. Megcsodálta a gazdag terítékeket, a pompás edényeket s egy szép pohárszéket, melyben kilenc sorban voltak elhelyezve a szebbnél-szebb kupák, palackok, tálak, arany- s ezüstserlegek és egyéb drágaságok. A lakoma után zene, játékok és más szórakozások következtek.

Október 3-án Ulászló és Anna Budára érkezett. A királyné fehér lovon ült. A városon kívül a papság, nemesség s polgárság kiküldöttjei üdvözlik a királyi párt. A királynénak a budai polgárok egy, címe-rével díszített fehér terítőt hoznak ajándékba. A város valamennyi harangjának zúgása és száz ágyúlövés közepette vonultak be a budai főutcán át a királyi palotába, melynek bejáratánál az udvari cselédek tömege sereglett köréje. Mikor a palota küszöbét átlépte, a király elbúcsúzott tőle és lakásába ment, a királynét pedig a király testvére, a nádor s több főúr és főúri hölgy lakosztályába vezette. Néhány napi pihenés után megkezdődnek az ünnepségek. A király a vár egy nagy termében díszebédet ad, a királyné fogadja az ország városai s különböző tartományai kiküldötteinek hódolatát és átveszi az ajándékokat: ezüst edényeket, drága aranyszöveteket, bársony-kelméket, török szőnyegeket stb. Tizenkét napon át egymást követik a mindenfajta szórakozások, táncmulatságok, hangversenyek, lovagjátékok s különböző népiün-

nepélyek (ökörsütés). Egy egész nap a vár udvarán a nép számára az egyik kútból hat csövön át víz helyett bor csorgott.

Choque bretagne-i Annának nemcsak huga utazásáról, esküvőjéről és koronázásáról számol be, hanem Magyarországról és a magyarokról is. Kéziratát Budán december 16-ikáról keletzte, tehát több hónapot töltött hazánkban. Átúta a Dunántúlon, látta Magyarországot két jelentékeny városát: Székesfehérvárt és Budát, volt alkalmja megismerkednie mindenféle rendű és rangú magyarokkal és külföldiekkel. Choque egyszerű, naiv herold, kit elsősorban az udvari események, ünnepek, szertartások, szokások érdekelnek, az írásban sem elég járta, nehezebbre esik mondanivalóját kifejeznie. Megfigyelései nem mélyek és eredetiek, de megbízhatók és sokoldalúak s Magyarországot akkori állapotáról elég hű képet adnak.

Choque hazánkban sok csodálatos dolgot lát ugyan, de egészben véve mégis, úgy látszik, az a benyomása, hogy Franciaország és Magyarország közt nincs nagy különbség, hogy a két ország politikai, gazdasági és műveltségi állapota, a nemesség élet- és gondolkodásmódja nem nagyon tér el egymástól. Beszámolójában nyoma sincs annak a lenézésnek, mellyel egyes nyugateurópai utazók a középkorban hazánkról és népünkről szóltak. Amit Magyarország gazdagságáról mond, abban nincsen semmi új. Különösen meglepi az a fényűzés, amelyet a főurak és a főpapok kifejtének. Nemcsak a nemesek ruhái és lószerszámai vannak drága gyöngyökkel díszítve, hanem a papok köpenyei is. „Ez olyan ország, — jegyzi meg — hol ezeket a drágaságokat csak úgy közönségesen az utcán is hordják“.

Hazánkról szólva ő is megelégszik annak megállapításával, hogy „az egy elég nagy, sík ország, hol jó bor és jó gabona terem.“ A Duna, amely szerinte Konstantinápolynál ömlik a tengerbe, igen hosszú, széles és pompás halakban bővelkedő folyó, amilyent életében még nem látott. Magyarország „tartományai“ sorában felsorolja Erdélyt, hol virágzó városok, arany- s ezüstbányák vannak s olyan folyók, melyeknek vize aranyat és ezüstöt tartalmaz. Mint Bertrandon de la Brocquière, ő is dicséri a kiváló minőségű erdélyi lovakat. Többé-kevésbbé megbízható adatokat közöl a honvédelemről és a királyi jövedelmekről is. Elismeréssel szól a magyarok vitézségéről. „(A magyaroknak) az a szokásuk, — írja — hogy, ha a király személyesen hadba száll a török ellen, mindenki, aki botot tud venni a kezébe, a maga szabad akaratából vele megy. Ez az a nemzet, melytől a törökök legjobban félnek, mert jó harcosok és vakmerők; hozzá vannak szokva ahhoz, hogy 3—4 hónapot is szabad ég alatt töltsenek; nem fekszenek ágyban, nincs egyebük, mint egy köpeny, azt hordja mindenki, még ha herceg vagy báró is...“ A nemesekről különben nincs jó véleménye, szemükre hányja, hogy gőgösek, csak a hadviseléshez értenek, a dolgozó embereket pedig megvetik, úgy bánnak velük, mint az állatokkal. Azt is megjegyzi, hogy a magyarok csak föld- és szőlőműveléssel foglalkoznak és szeretnek nagy lábon élni. Ezért a mesteremberek mind németek, olaszok s egyéb külföldiek. A magyarországi rácokról azt jegyzi meg, hogy azok nem jó keresztények ugyan, mert a görög vallást követik, de jó kereskedők, becsületesek és megtartják szavukat.

Choque részletesen leírja Budát s a királyi várat. Dicséri a város fekvését s termékeny környékét. Buda házai olasz stílusban vannak építve és leginkább idegenek: németek és olaszok lakják. Legszebb épülete a királyi palota. Ez igazi fejedelmi lakás. Termeiben pompás bútorokat, selyem- és gyapjúszőnyegeket lát, köztük egy Picardiából valót, amely a trójai háború történetét ábrázolja. A templomok és szent helyek sorában, „amelyekben olyan jól szolgálják az Istent, ahogy sehol sem látta“, említi a királyi palota kápolnáját, melyben Alamizsnás Szent Jánosnak holttestét őrzik. A törökök Konstantinápolyból küldték ajándékkul Mátyás királynak. E kápolnában szokott a király misét hallgatni. Akkor is ott imádkozott, amikor 1514-ben szobája ablakán belőttek. Megnézi a „szép és nagy“ könyvtárat is. Becslése szerint mintegy 300—400 latin, görög és magyar, szépen illusztrált könyv volt benne. Ez nem valószínű. Ebben az időben, akármennyire elhanyagolták is, a könyvtár könyvállománya még mindig jóval nagyobb számú lehetett. Említ más egyéb mindenféle műtárgyat, ritkaságot is és több más szép dolgot, melyeknek leírása, mint mondja, hosszú időbe kerülne. Boldogasszony templomában egy felíratot lát, mely szerint annak Nagy Károly volt az alapítója. Ez ugyanaz a felírat lehetett, amelyről Bonfini is beszél, aki annak alapján a templom építését szintén Nagy Károlynak tulajdonítja. Ez a felírat annak a semmi történeti alappal nem bíró középkori francia mondának alapján keletkezhetett, mely szerint a nagy frank király hazánkban haladva át elzarándokolt a Szentföldre s amelyet a *Pèlerinage de Charlemagne à Jérusalem* c. XII. századi francia hősköltemény szerzője költői formába is öntött. Nagy Károly szentföldi útjának egyik állomása Buda, az egykori Sicambria volt, amelyet monda szerint Galliában való letelepedésük előtt egy ideig a Trójából menekülő frankok laktak. Azért állapodott meg és alapított Budán Nagy Károly templomot, mint a Choque által látott „epitáfium“ hirdette. Ez az emléktábla, amelynek terve talán egy francia eredetű királynéknak, egy hazánkba került francia főúr vagy főpap vagy egy Franciaországban járt magyar ember agyában fogamzott meg, megint egy bizonyítéka annak, hogy a középkori francia elbeszélő költészet egyes termékei s motívumai hozzánk is eljutottak. Ismerte a Sicambria-mondát Choque is. Midőn Buda környékét leírja, nem feledkezik meg Óbudáról sem. Az ott található sok szép templom és ház, nemkülönben a határában fekvő romok szerinte azt mutatják, hogy ott valaha hatalmas város volt, „ahol az akkor' sicambriaiaknak nevezett franciák laktak, mikor Tróját lerombolták s lakóit számúzték“.

Óbuda és Buda között a francia fürdőket és öt malmot lát, melyeknek kerekét a hegy tövében fakadó meleg forrás vize hajtja. Említ egy szép kolostort is, mely a budai hegyekben van gyönyörű helyen, egy mérföldnyire a várostól s melyben Remete Szent Pál holtteste látható. Ez a szent Lőrincről elnevezett híres budai pálos-kolostor volt, mely a mai Budakeszi-út mentén a Hárshegy tövében feküdt. A kolostort olasz építőmesterek építették. Szent Pál holttestét Nagy Lajos vitette oda Velencéből. A törökök földig lerombolták, romjaiból épült a múlt század elején a Szép Juhászné-vendéglő és a ferenchalmi templom.

Megemlékezik Choque a város környékén lévő királyi mulatóhelyekről is, köztük a Csepel-szigetről, mely a királyné birtoka. A sziget nagy vadaskert temérdek szarvassal, őzzel, nyúllal, amiről Choque személyesen meggyőződött, mikor egy ízben a királynéval ott járt. Díszkert és szép nyári lak is volt rajta.

Hogy elbeszélésének érdekességét emelje, Choque a francia királyné részére rajzokat is készített. Lerajzolta a hintókat, amelyekben Anna és udvarhölgyei az útat a Drávától Székesfehérvárig megtették, több urat és hölgyet, kik a koronázáson résztvettek, Anna királynét koronával a fején, a budai várpalotát, festői öltözetű polgár- és parasztnőket stb. E rajzok, sajnos, a kéziratból hiányoznak.